

A fentieket Eminenciáddal tisztelettel közölve, legyen szabad kifejeznem azt a reménységet, hogy ezek a mai körülmények között messzemenőnek tekinthető intézkedések az Eminenciád által kifejezésre juttatott magasztos elvek védelmét illetően bizonyára megnyugtatósnak fognak szolgálni.<sup>25</sup>

Sztójay ígéretei nyilván megnyugtatták a bíborost, mert beleegyezett egy kompromisszumos szövegbe, amellyel július 8-án és 9-én az állami rádió az összes hívőnek tudtul adja a bíboros közleményét, hogy ugyanis a pásztorlevél a főtisztelendő papságot volt hivatva tájékoztatni, s nem a hívők előtti felolvasásra szánták. Ehelyett a következő kommentárt olvasták be:

Serédi Jusztinián bíbornok, Magyarország hercegprímása a maga és a nagyméltóságú püspöki kar nevében közli a katolikus hívekkel, hogy a zsidókra, különösen a megkeresztelkedettekre vonatkozó rendelkezések tárgyában ismételtlen fordult a magyar királyi kormányhoz, s ily irányú tárgyalásait továbbra is folytatja.<sup>26</sup>

A bíboros, előre sejtve, hogy a kormányzatnak való nyilvános behódolás miatt bírálhat érheti, július 9-én bizalmas levelet intézett a püspökökhöz, amelyben megmagyarázza cselekedetének okait. Ebben május 17-től, a püspököknek küldött első közleménytől fogva végigtekinti működését, hangsúlyozva a deportálások leállítására tett erőfeszítéseit, és előadja a pásztorlevél előkészítésének, majd visszavonásának indítékait. Levelét azzal zárja, hogy meggyőződése szerint a hívek a rádióbejelentésből és a szószékről elhangzó rövid szövegből látni fogják, az egyház megtette kötelességét, és a titkos tárgyalások olyan eredményt hozhatnak, amilyeneket a kormánnyal való nyílt szembenállással lehetetlen lett volna elérni.<sup>27</sup>

Az említett rövid szöveget július 16-án olvasták fel a magyarországi katolikus templomokban, amikor Magyarországon zsidók vagy csak munkaszolgálatos-századokban voltak, vagy Budapesten. Bár Apor püspök még egy alkalommal megkereste a bíborost, kérvén, hogy legyen részen a kormány ígéreteinek betartását illetően, és javasoljon további rendszabályokat, Serédi bíboros nem foglalkozott többé a közvélemény felrészítésének kérdésével.<sup>28</sup>

Visszatekintve talán nem is olyan nagy baj, hogy a pásztorlevelet nem olvasták fel. Noha felolvasásának tervezett napjáig Magyarország – a főváros kivételével – gyakorlatilag zsidómentes területté változott, a megbocsáthatatlan késlekedés után kibocsátani eltervezett bíborosi pásztorlevél uszító, elítélendő kijelentést is tartalmazott. A bíboros még ebben a zsidók mentésére szánt dokumentumban is szükségesnek vélte megjegyezni, hogy: „Mi sem vonjuk kétségbe, hogy a magyar gazdasági, társadalmi és erkölcsi életre a zsidóság egy része bűnösen bomlasztó befolyást gyakorol